

Управління розвитком

*Харківський національний
економічний університет*

*Міжнародна
науково-практична конференція
"Актуальні проблеми управління
економічними процесами
промислових підприємств"
14 – 15 листопада 2006 року*

*Секція 2
"Проблеми ефективного
використання економічних
ресурсів промислових підприємств"*

*Збірник наукових статей
видається 2 рази на рік*

№ 7, 2006

спецвипуск

Харків. Вид. ХНЕУ, 2006

Засновник і видавець

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Реєстраційний номер свідоцтва КВ №5948 від 19 березня 2002 р.

Затверджено на засіданні вченої ради університету.

Протокол №3 від 25.12.2006 р.

Редакційна колегія

Пономаренко В. С. — докт. екон. наук, професор (головний редактор)

Афанасьєв М. В. — канд. екон. наук, професор

Внукова Н. М. — докт. екон. наук, професор

Григорян Г. М. — докт. екон. наук, професор

Гриньова В. М. — докт. екон. наук, професор

Дікань Л. В. — канд. екон. наук, професор

Дороніна М. С. — докт. екон. наук, професор

Іванов Ю. Б. — докт. екон. наук, професор

Кизим М. О. — докт. екон. наук, професор

Клебанова Т. С. — докт. екон. наук, професор

Левикін В. М. — докт. техн. наук, професор

Малярєвський Ю. Д. — канд. екон. наук, доцент

Назарова Г. В. — докт. екон. наук, професор

Орлов П. А. — докт. екон. наук, професор

Пушкар О. І. — докт. екон. наук, професор

Тодика Ю. М. — докт. юр. наук, професор

Тридід О. М. — докт. екон. наук, професор

Українська Л. О. — докт. екон. наук, професор

Хохлов М. П. — докт. екон. наук, професор

Ястремська О. М. — докт. екон. наук, професор

Редакція збірника наукових статей

Зав. редакцією **Сєдова Л. М.**

Редактори: **Гузенко О. М.**

Лященко Т. О.

Замазій О. Є.

Демченко Н. І.

Анацька О. В.

Бєліков О. М.

Гергеша А. В.

Шаповалова М. Є.

Комп'ютерна верстка **Копитько Н. О.**

Адреса видавця: 61001, Україна, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Телефони:

(057)702-03-04 — головний редактор

(057)758-77-05 — зав. редакцією

E-mail: vydav@ksue.edu.ua

Відповідальність за достовірність фактів, дат, назв, імен, прізвищ, цифрових даних, які наводяться, несуть автори статей.

Рішення про публікацію статті приймає редакційна колегія. У текст статті без узгодження з автором можуть бути внесені редакційні виправлення або скорочення.

Редакція залишає за собою право їх опублікування у вигляді коротких повідомлень і рефератів.

При передрукуванні матеріалів посилання на збірник обов'язкове.

Підписано до друку 25.12.2006 р.

Формат 84×108 1/16. Папір MultiCopy.

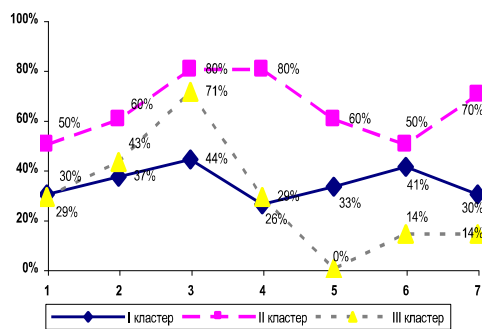
Ум.-друк. арк. 28,5. Обл.-вид. арк. 35,91. Тираж 500 прим. Зам. № 926.

Ціна договірна.

Надруковано з оригінал-макета на Riso-6300 61001, м. Харків, пр. Леніна, 9а.

Видавництво ХНЕУ.

- © Харківський національний економічний університет, 2006
- © Видавництво ХНЕУ, 2006
- дизайн, оформлення обкладинки
- © Управління розвитком, 2006

Умовні позначення:

- 1) впровадження програми адаптації до міжнародних стандартів якості, санітарних та фітосанітарних норм безпеки;
- 2) розвиток загальної інфраструктури обслуговування виробництва та експорту;
- 3) покращення інвестиційного клімату;
- 4) відкриття вільних економічних зон;
- 5) сприяння проведенню маркетингових досліджень для поширення серед національних виробників інформації про зовнішні ринки збуту;
- 6) підтримка наукової та дослідницької діяльності;
- 7) навчання та перекваліфікація робочої сили та управлінців;

Рис. 3. Характер підтримки підприємств державою в підготовчий період вступу України до СОТ

У висновку можна відзначити, що немає ідеального кластера, кластера-еталона, на який варто було б рівнятися іншим. У кожного з виділених кластерів є свої завдання, шляхи вирішення, для кожного з них необхідний свій підхід, свій механізм адаптації до нових умов ведення бізнесу.

Проведення факторного аналізу критеріїв конкурентоспроможності підприємств і розробка на його основі економічних важелів її підвищення є метою подальших досліджень у даному напрямку.

Література: 1. Давидович О. Проблеми та наслідки вступу України до Світової Організації Торгівлі (СОТ) // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – 2003. – №2. – С. 58 – 63. 2. Макогон Ю. Вступ України до Світової Організації Торгівлі: можливості та проблеми / Ю. Макогон, І. Майорова // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2003. – №6. – С. 38 – 44. 3. Пахомов Ю. Выгоды и потери Украины от вступления во Всемирную Торговую Организацию // Економічний Часопис – XXI. – 2002. – №4. – С. 3 – 7. 4. Пухлій В. Членство у СОТ: плюси і мінуси // Політика і час. – 2003. – №9. – С. 15 – 19. 5. Геворкян А. Ю. Застосування кластерного аналізу в дослідженні конкурентних переваг підприємств машинобудівної галузі // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2006. – С. 122 – 132.

Бормотова М. В.

УДК 005.8

ДО ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Розвиток будь-якого промислового підприємства неможливий без реалізації інвестиційних проектів. Проблема ефективного управління інвестиційними проектами була і залишається однією із найважливіших. Теоретичні та практичні питання реалізації інвестиційних проектів вивчали такі авторитетні вчені, як І. О. Бланк, Ф. Бег'юлі, Ю. М. Воробйов, Кліфорд Ф. Грей, Т. В. Майорова, О. О. Пересада, Д. М. Черваньов, В. Д. Шапіро та ін. Однак деякі питання ще не набули остаточного вирішення.

Так, не існує однозначної точки зору щодо класифікації інвестиційних проектів за ознаками. Метою даного дослідження є аналіз існуючих точок зору щодо класифікації інвестиційних проектів, уточнення й доповнення класифікаційних ознак. Більшість авторів інвестиційні

© Бормотова М. В., 2006

проекти, які розробляються в розрізі окремих форм реального інвестування підприємства, класифікують за наступними ознаками: за функціональною спрямованістю [1; 2]; за цілями інвестування [1 – 3]; за сумісністю реалізації [1 – 6]; за строками реалізації [1 – 3; 6]; за обсягами необхідних інвестиційних ресурсів [1 – 4]; за джерелами фінансування [1; 2; 7; 5].

І. О. Бланк [1], на погляд автора, пропонує найбільш комплексну класифікацію інвестиційних проектів, однак у науковій літературі наводяться й інші класифікаційні ознаки інвестиційних проектів.

На думку авторів роботи [3], цю класифікацію інвестиційних проектів можна доповнити ознаками щодо використання форм реального інвестування: придбання цілісного майнового комплексу; нове будівництво, реконструкція, модернізація; інвестування щодо приросту запасів оборотних матеріальних активів; перепрофілювання; інноваційне інвестування.

Ю. М. Воробйов [2] в додаток до перелічених ознак класифікації інвестиційних проектів розділяє інвестиційні проекти за такими ознаками:

1. За комерційною спрямованістю:

- а) комерційні інвестиційні проекти, орієнтовані на одержання обов'язкового прибутку;
- б) соціальні проекти, розраховані на досягнення соціального ефекту.

2. За можливістю дроблення:

- а) інвестиційні проекти, що піддаються дробленню;
- б) інвестиційні проекти, що не піддаються дробленню.

Ступінь новизни проектних рішень визначає рівень ризику інвестиційних проектів, який, на думку авторів [4; 6], є необхідною ознакою класифікації інвестиційних проектів. За рівнем ризику виділяють інвестиційні проекти:

з мінімальним ризиком – характерний для рішень за інвестиціями в інтенсифікацію виробництва на базі освоєної техніки;

з середнім ризиком – характерний для проектів, орієнтованих на збільшення обсягів продажу існуючої продукції;

з високим ризиком – характерний для проектів, згідно з якими розробляється, виробляється й просувається на ринок новий товар;

з дуже високим ризиком – властивий інвестиціям у дослідження й інновації.

Також інвестиційні проекти розділяють залежно від класу на [5; 8]:

мегапроекти – це цільові міжнародні, національні, міжгалузеві та галузеві програми розвитку, що містять велику кількість взаємопов'язаних проектів, об'єднаних загальною метою, які характеризуються виділеними на їх реалізацію ресурсами та обмеженим часом виконання. Такі програми розробляються, підтримуються й координуються на відповідних рівнях управління: державному, республіканському, обласному, муніципальному та ін.;

мультипроекти – це проекти, спрямовані на забезпечення та реалізацію визначеної стратегії розвитку підприємств (забезпечення високої прибутковості власного капіталу, фінансової стійкості, загальної ефективності господарської діяльності підприємства);

монопроекти – це окремі інвестиційні, інноваційні проекти, що потребують створення єдиної проектної команди. Такі проекти залежно від змісту та мети їх реалізації поділяються на технічні, організаційні, економічні, соціальні, змішані і мають відповідні обмеження у фінансових та інших ресурсах, часі, критерії щодо якості продукції.

Розглянуті класифікаційні ознаки інвестиційних проектів мають право на життя як у практичному плані, так і в науковому, оскільки дозволяють більш докладно представити вид та спрямованість інвестиційного проекту. Однак деякі з наведених характеристик при класифікації проектів не є абсолютними і в певній мірі достатньо умовні. Зокрема, розподіл проектів за обсягами необхідних інвестиційних ресурсів залежить від розмірів підприємства, від галузевої належності підприємства. Тому диференціація інвестиційних проектів за цією ознакою повинна конкретизуватися в рамках окремої галузі.

Важливим в аналізі інвестиційних проектів, на думку автора, є виділення різних відношень взаємозалежності проектів. Інвестиційні проекти можуть бути незалежні від реалізації інших проектів підприємства (в такому випадку проекти характеризуються найбільшою альтернативністю в досягненні інвестиційних цілей підприємства за кожною з форм реального інвестування); залежні від реалізації інших проектів; альтернативні (в такому випадку проекти спрямовані на реалізацію конкретної інвестиційної мети та виключають можливість використання альтернативних проектів). На думку автора, найбільш повна класифікація інвестиційних проектів наведена у І. О. Бланка, який класифікує інвестиційні проекти за такими ознаками: за функціональною спрямованістю; за цілями інвестування; за сумісністю реалізації; за строками реалізації; за обсягами необхідних інвестиційних ресурсів; за джерелами фінансування [1]. Але, проаналізувавши думку авторів [4 – 7; 9], автор вважає, що цю класифікацію необхідно доповнити за ознаками щодо використання форм реального інвестування; за рівнем ризику; за класом. Узагальнена класифікація зображена на рисунку.

Класифікація інвестиційних проектів підприємства	
→	1. За функціональною спрямованістю: а) інвестиційні проекти реновації (простого відтворення), що передбачають заміну старого майна; б) інвестиційні проекти розвитку (розширеного відтворення); в) інвестиційні проекти санації
→	2. За цілями інвестування: а) інвестиційні проекти, що забезпечують приріст обсягу випуску продукції; б) інвестиційні проекти, що забезпечують розширення (відновлення) асортиментів продукції; в) інвестиційні проекти, що забезпечують зниження собівартості продукції; г) інвестиційні проекти, що забезпечують підвищення якості продукції; д) інвестиційні проекти, що забезпечують вирішення соціальних, екологічних та інших завдань
→	3. За формами реального інвестування: а) придбання цілісного майнового комплексу; б) нове будівництво; в) реконструкція; г) модернізація; д) інвестування приросту запасів оборотних матеріальних активів; е) перепрофілювання; ж) інноваційне інвестування
→	4. За сумісністю реалізації: а) незалежні інвестиційні проекти; б) залежні інвестиційні проекти; в) альтернативні інвестиційні проекти
→	5. За строками реалізації: а) короткострокові – до 1 року; б) середньострокові – від 1 до 3 років; в) довгострокові – понад 3 років
→	6. За обсягами необхідних інвестиційних ресурсів: а) невеликі інвестиційні проекти (до 100 тис. дол. США); б) середні інвестиційні проекти (від 100 тис. до 1 млн. дол.); в) великі інвестиційні проекти (від 1 млн. до 100 млн. дол.)
→	7. За джерелами фінансування: а) проекти, що фінансуються за рахунок внутрішніх джерел; б) проекти, що фінансуються за рахунок акціонування; в) проекти, що фінансуються за рахунок кредиту; г) проекти, що фінансуються за рахунок державних коштів; д) змішане фінансування проектів
→	8. За рівнем ризику: а) з мінімальним ризиком; б) з середнім ризиком; в) з високим ризиком; г) з дуже високим ризиком
→	9. За класом: а) мегапроекти; б) мультипроекти; в) монопроекти

Рис. Класифікація інвестиційних проектів підприємства

Таким чином, проаналізувавши різні точки зору вчених щодо класифікації інвестиційних проектів, автором була узагальнена класифікація інвестиційних проектів у розрізі існуючих класифікаційних ознак, що дозволить більш чітко визначати вид і спрямованість інвестиційного проекту, що у свою чергу, дозволить більш ефективно управляти його реалізацією.

Література: 1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент. – К.: МП "Итем ЛТД", "Юнайтед Лондон Трейд Лимитед", 1995. – 448 с. 2. Воробьев Ю. М. Инвестирование: Учебное пособие / Ю. М. Воробьев, Е. И. Воробьева. – Симферополь: Таврия, 2004. – 340 с. 3. Гриньова В. М. Инвестування: Навчальний посібник / В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда; [Під заг. ред. докт. екон. наук, проф. В. М. Гриньової. – 2-ге вид., допрац. і доп. – Харків: ВД "ІНЖЕК", 2004. – 404 с. 4. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 376 с. 5. Стешин А. И. Оценка коммерческой состоятельности инвестиционного проекта. – М.: Издательско-консультационная компания "Статус-Кво 97", 2001. – 280 с. 6. Швандар В. А. Управление инвестиционными проектами: Учебное пособие для вузов / В. А. Швандар, А. И. Базилевич. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 208 с. 7. Гриньова В. М. Інвестиційний менеджмент: Навчальний посібник / В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда, Ю. М. Великий. – 2-ге вид., допрац. і доп. – Харків: ВД "ІНЖЕК", 2005. – 664 с. 8. Черваньов Д. М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2003. – 624 с. 9. Черваньов Д. М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України / Д. М. Черваньов, Л. І. Рейкова. – К.: Знання, 1999. – 516 с.